

بسم الله الرحمن الرحيم

غدیر در لسان قرآن کریم

«يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ»

ای پیامبر! آنچه از طرف پروردگارت بر تو نازل شده است، کاملاً (به مردم) برسان! و اگر نکنی، رسالت او را انجام نداده‌ای! خداوند تو را از (خطرات احتمالی) مردم، نگاه می‌دارد؛ و خداوند، جمعیت کافران (لجوج) را هدایت نمی‌کند.^۱

عید غدیر در بیان امام الرئوف (علیه السلام)

اعیاد قربان، فطر، غدیر خم و روز جمعه در روز قیامت از ارزش بسیار والایی برخوردار هستند و از میان آنها، عید غدیر همانند ماه در میان ستارگان است [زیرا] در آن روز ابراهیم از آتش نجات یافت... در این روز دین به واسطه منصوب شدن امیرالمؤمنین (علیه السلام) به دست پیامبر خدا تکمیل شد. آن روز، روز به خاک مالیده شدن بینی شیطان و روز قبولی اعمال شیعیان و دوستان آل محمد (صلی الله علیه وآله وسلم) است... روز نابودی اعمال مخالفین است... غدیر روز آسایش و رهایی از غم است. روز از بین رفتن گناهان... روز مژده و عید اکبر، روز اجابت دعا... روز پوشیدن لباس نو، روز درآوردن لباس سیاه... روز افزودن صلوات بر محمد و آل محمد (صلی الله علیه وآله وسلم)... روز عید اهل بیت پیامبر (علیهم السلام)، روز قبولی اعمال... روز دوستی و محبت، روز ترک گناه، روز عبادت و روز افطاری دادن به روزه داران است. پس هر کس در این روز روزه‌داری را افطاری دهد همانند کسی است که صد هزار صد هزار... (تا ده مرتبه که برابر باشد با یک میلیون عدد) نفر را غذا داده است... عید غدیر روز شادباش گفتن است. پس هنگام ملاقات یکدیگر بگوید: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بَوْلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَيْمَةِ ع؛ سپاس خدای را که ما را متمسک به ولایت امیرالمؤمنین (علیه السلام) و ائمه (علیهم السلام) قرار داد.»

عید غدیر روز لبخند است. روز زینت کردن و آراستن [خود] است. پس کسی که خود را برای عید غدیر بیاراید خداوند گناهان کوچک و بزرگ او را بخشیده و فرشتگانی را مأمور می‌سازد تا [پیوسته] برای او حسنه نوشته و درجاتش را بالا می‌برند تا شایسته چنین روزی شوند. «فَإِنْ مَاتَ مَاتَ شَهِيداً وَإِنْ عَاشَ عَاشَ سَعِيداً وَمَنْ أَطْعَمَ مُؤْمِناً كَانَ كَمَنْ أَطْعَمَ جَمِيعَ الْأَنْبِيَاءِ وَالصِّدِّيقِينَ»؛ پس اگر [در این روز] بمیرد،

۱. سوره مائده، آیه ۶۷

شهید از دنیا رفته و اگر زنده بماند سعادت‌مند خواهد زیست و کسی که مومنی را اطعام نماید همانند کسی است که همه انبیا و صدیقان را اطعام نموده است... مَثَل مؤمنین در پذیرش ولایت امیر المؤمنین(علیه‌السلام) در روز غدیر مَثَل ملائکه‌ای است بر آدم سجده کردند و مَثَل آنان که ولایت امیرالمومنین را قبول نکردند مَثَل ابلیس است [که بر آدم سجده نکرد].^۲

غدیر از دیدگاه امامین انقلاب

۱. ماهیت و چیستی غدیر

حکومت ارزشها در جامعه

معنویت و دین و اخلاق و فضیلت از یک طرف، آن بینش عمیق و شجاعت و فداکاری و عواطف رقیق انسانی در کنار صلابت و استحکام معنوی و روحی از طرف دیگر؛ همه این‌ها ناشی از عصمت است؛ چون خدای متعال او [امیرالمؤمنین علیه‌السلام] را به مقام عصمت برگزیده است و گناه و اشتباه در کار او وجود ندارد. اگر چنین کسی در رأس جامعه باشد، اوج مطلوب همه رسالت‌هاست. این معنای غدیر است.^۳

خروج از جهالت و حرکت به سمت پیشرفت

امروز ما و جامعه بشری، همچنان در دوران نیازهای ابتدایی بشری قرار داریم. در دنیا گرسنگی هست، تبعیض هست... غدیر شروع آن روندی بود که می‌توانست بشر را از این مرحله خارج کند و به یک مرحله دیگری وارد کند. آن وقت نیازهای لطیف‌تر و برتری، و خواهش‌ها و عشق‌های به‌مراتب بالاتری، چالش اصلی بشر را تشکیل می‌داد. راه پیشرفت بشر که بسته نیست! ممکن است هزارها سال یا میلیون‌ها سال دیگر بشریت عمر کند؛ هرچه عمر کند، پیوسته پیشرفت خواهد داشت، منتها امروز پایه‌های اصلی خراب است؛ این پایه‌ها را پیغمبر اسلام بنیانگذاری کرد و برای حفاظت از آن، مسأله وصایت و نیابت را قرار داد؛ اما تخلف شد... غدیر این است.^۴

گزینش انسانهای صالح برای مدیریت

^۲. [قبال الأعمال، ج ۱، ص: ۴۶۵]

۱. ۱۳۸۰/۱۲/۱۲

۴. ۱۳۸۴/۱۰/۲۹

آنچه که در ماجرای غدیر از دیدگاه مطالعه کنندگانی از قبیل ما می شود فهمید، مضمون این نصب الهی در باب کیفیت اداره کشور و گزینش انسانهای صالح برای مسئولیت های بزرگ است.^۵

۲. اهمیت و جایگاه غدیر

عیدالله الاکبر

غدیر در آثار اسلامی ما به «عیدالله الاکبر»، «یوم العهد المعهود» و «یوم الميثاق المأخوذ» تعبیر شده است. این تعبیرات که نشان دهنده تأکید و اهمیاتی خاص به این روز شریف است، خصوصیتش در مسأله ولایت است.^۶

زنده نگه داشتن اسلام است

مسئله امامت و مسئله ولایت و زنده نگه داشتن غدیر، به یک معنا زنده نگه داشتن اسلام است. مسئله فقط مسئله شیعه و معتقدین به ولایت امیرالمؤمنین (علیه السلام) نیست. اگر ما مردم شیعه و مدعی پیروی از امیرالمؤمنین حقیقت غدیر را درست تبیین کنیم، هم خودمان درک کنیم، هم به دیگران معرفی کنیم، خود مسئله غدیر می تواند وحدت آفرین باشد. بحث اعتقاد قلبی و اتصال یک نحله دینی و مذهبی به یک اصل اعتقادی، یک بحث است؛ شناخت مسئله، بحث دیگری است. اسلام عالی ترین مسئله در باب تشکیل جامعه اسلامی و نظام اسلامی و دنیای اسلامی را در مسئله غدیر متجلی کرده است.^۷

توجه دادن به مسأله امامت

ماجرای غدیر فقط نصب یک جانشین برای پیغمبر نبود. غدیر دو جنبه دارد: یکی جنبه نصب جانشین است. جنبه دیگر قضیه، توجه دادن به مسئله امامت است؛ امامت با همان معنایی که همه مسلمین از این کلمه و از این عنوان می فهمیدند. امامت یعنی پیشوائی انسانها، پیشوائی جامعه در امر دین و دنیا؛ این یکی از مسائل اصلی در طول تاریخ طولانی بشر بوده است. مسئله امامت، یک مسئله مخصوص مسلمانها یا مخصوص شیعیان نیست. امامت یعنی یک فردی، یک گروهی بر یک جامعه ای حکمرانی

۵. بیانات در دیدار کارگزاران نظام، در روز «عید غدیر»؛ ۰۸/۰۳/۱۳۷۳

۶. ۱۶/۰۱/۱۳۷۸

۷. ۱۰/۰۸/۱۳۹۱

میکنند و جهت حرکت آنها را در امر دنیا و در امر معنویت و آخرت مشخص میکنند. این یک مسئله‌ی همگانی است برای همه‌ی جوامع بشری.^۸

مظهر دخالت مردم در حکومت

بزرگترین مظهر دخالت مردم در امور حکومت، غدیر است. خودِ غدیر این را به ما آموخت و لذاست که عید غدیر، عید ولایت است، عید سیاست است، عید دخالت مردم در امر حکومت است، عید آحاد ملت و امت اسلامی است. این عید، مخصوص شیعه هم نیست. جا دارد و حق آن است که همه امت اسلامی، این روز را برای خودشان عید بدانند. غدیر، عید امیرالمؤمنین (علیه الصلوة والسلام) هم هست و شیعیان آن حضرت، به طور ویژه از این عید استفاده میکنند.

متعلق به همه مسلمین

مسئله‌ی غدیر با این مضمون والا متعلق به همه‌ی مسلمانهاست، چون به معنای حاکمیت عدل، حاکمیت فضیلت و حاکمیت ولایت‌الله است. اگر ما هم بخواهیم حقیقتاً از متمسکین به ولایت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) باشیم، باید خودمان و محیط زندگیمان را به عدل نزدیک کنیم.^۹

سنت ملی ایرانیان

عید غدیر هم سنت ملی ماست؛ چون ملت ما دارای این عقیده و این محتوا و این هویت در ذهن خودش هست. یکی از کارهای دشمنان این است که ملتها را از هویت خالی کنند. البته این قضیه، داستان مفصلی است و با دو کلمه، نه می‌شود ابعادش را نشان داد و نه می‌شود خطرش را آن‌چنان که هست، گوشزد کرد. شما با این سیاست کلی که شناخته و ناشناخته و پیدا و پنهان وجود دارد، باید مبارزه کنید و مبانی ارزشی را - مبانی‌ای که حقیقتاً تشکیل‌دهنده‌ی هویت ملت ایران است و می‌تواند آنها را پیش ببرد و صاحب همه چیز کند - حفظ کنید.^{۱۰}

۳. ثمرات و آثار غدیر

عامل وحدت مسلمین

مرحوم آقای مطهری (رضوان‌الله‌علیه) مقاله‌ای به نام «الغدیر و وحدت اسلامی» دارد؛ ایشان در آن، این مسئله را تبیین میکند که، طرح مسئله‌ی غدیر، چطور می‌تواند وسیله‌ای باشد برای نزدیک کردن دل‌های

۰۴/۰۹/۱۳۸۹ . ۸

۰۱/۱۲/۱۳۸۱ . ۹

۰۸/۰۲/۱۳۸۲ . ۱۰

مسلمان‌ها به همدیگر... ما باید توجه داشته باشیم که نوع طرح مسأله، طوری نباشد که به جدایی مسلمان‌ها بینجامد؛ این خیلی مهم است... باید مراقب باشیم که مسأله را طوری طرح کنیم که هم عقیده‌های خودمان ناراحت نشوند. البته باید عقیده‌ی خودمان را بیان و آن را تثبیت کنیم.^{۱۱}

مظهر ورود اسلام در امر مدیریت جامعه

مسأله‌ی غدیر و تعیین امیرالمؤمنین (علیه‌الصلاة والسلام) به عنوان ولی‌ام امت اسلامی از سوی پیامبر مکرم اسلام (صلی‌الله‌علیه‌واله‌وسلم) یک حادثه‌ی بسیار بزرگ و پرمعناست؛ در حقیقت دخالت نبی مکرم در امر مدیریت جامعه است. معنای این حرکت که در روز هجدهم ذی‌الحجه سال دهم هجرت اتفاق افتاد، این است که اسلام به مسأله‌ی مدیریت جامعه به چشم اهمیت نگاه میکند. این‌طور نیست که امر مدیریت در نظام اسلامی و جامعه‌ی اسلامی، رها و بی‌اعتنا باشد. علت هم این است که مدیریت یک جامعه، جزو اثرگذارترین مسائل جامعه است.^{۱۲}

ضامن اجرای احکام در جامعه

غدیر... خصوصیتش در مسأله‌ی ولایت است. آن عاملی که در اسلام ضامن اجرای احکام است، حکومت اسلامی و حاکمیت احکام قرآن است، والا اگر آحاد مردم، ایمان و عقیده و عمل شخصی داشته باشند، لیکن حاکمیت - چه در مرحله‌ی قانونگذاری و چه در مرحله‌ی اجرا - در دست دیگران باشد، تحقق اسلام در آن جامعه، به انصاف آن دیگران بستگی دارد. اگر آنها افراد بی‌انصافی بودند، مسلمانان همان وضعی را پیدا میکنند که شما امروز شاهدش بوده‌اید اما چنانچه حکام، قدری با انصاف باشند، اجازه خواهند داد که این مسلمانان به قدر دایره‌ی خانه‌ی خودشان چیزهایی از اسلام را رعایت کنند؛ ولی اسلام نخواهد بود.^{۱۳}

شرط اصلی در هدایت مطلوب جامعه

شاید این حدیث را ماها بارها گفته‌ایم و شنیده‌ایم و نقل کرده‌ایم که «لَأَعَذَّبَنَّ كُلَّ رَعِيَّةٍ فِي الْإِسْلَامِ أَطَاعَتْ إِمَامًا جَائِرًا لَيْسَ مِنَ اللَّهِ وَإِنْ كَانَتْ الرِّعِيَّةُ فِي أَعْمَالِهَا بَرَّةً تَقِيَّةً وَ لَأَعْفُونَ عَنْ كُلِّ رَعِيَّةٍ فِي الْإِسْلَامِ أَطَاعَتْ إِمَامًا هَادِيًا مِنَ اللَّهِ وَإِنْ كَانَتْ الرِّعِيَّةُ فِي أَعْمَالِهَا ظَالِمَةً مُسِيئَةً»^{۱۴}. حاصل، این که اگر دستگاه مدیریت

۱۱. ۱۴/۰۹/۱۳۸۴

۱۲. ۱۰/۱۱/۱۳۸۳

۱۳. ۱۶/۰۱/۱۳۷۸

۱۴. «امام باقر (علیه‌السلام) فرمود: خدای تبارک و تعالی فرموده است: «هر دسته از مسلمین، که از امام (حاکم) جائری که از جانب خدا نیست اطاعت کرده است، هر چند در اعمالش نیکوکار و پرهیزگار باشد، عذاب خواهیم کرد، و هر دسته از مسلمین، که از امام هدایت‌کننده از جانب خدا اطاعت کرده است، خواهیم بخشید، هر چند آن دسته، در اعمال خود، ستمکار و گناهکار باشد» (کافی، ج ۱، ص ۳۷۶)

جامعه، صالح و سالم باشد، خطاهای متن جامعه، قابل اغماض است و در مسیر جامعه، مشکلی به وجود نخواهد آورد. اما اگر مدیریت و رأس جامعه، از صلاح و سلامت و عدل و تقوا و ورع و استقامت دور باشد، ولو در میان مردم صلاح هم وجود داشته باشد، آن صلاح بدنه‌ی مردم، نمی‌تواند این جامعه را به سرمنزل مطلوب هدایت کند. یعنی تأثیر رأس قله و هرم و مجموعه‌ی مدیریت و دستگاه اداره کننده در یک جامعه، این قدر فوق‌العاده است. این است که ما روی مسأله‌ی غدیر، این قدر تکیه می‌کنیم.^{۱۵}

مأیوس کننده کفار و مشرکین

اینکه در بعضی از تعبیرات گفته شده است که عید غدیر عیدالله‌الاکبر و از همه‌ی اعیاد بالاتر است، علت این و وجه این چیست؟ خب، در قرآن کریم آیاتی هست که به غیر از مسئله‌ی غدیر به مسئله‌ی دیگری قابل تطبیق نیست. همین آیه‌ی معروف «الْيَوْمَ يَنْسُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاتَّمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا» که در اوایل سوره‌ی مائده است، با غیر مسئله‌ای در وزن و اهمیّت و اندازه‌ی مسئله‌ی غدیر، قابل تطبیق نیست؛ فقط یک چنین مسئله‌ای است که میتواند تعبیر «الْيَوْمَ يَنْسُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ» درباره‌اش بیاید.^{۱۶}

۴. انقلاب اسلامی و غدیر

انقلاب، تداوم مسیر غدیر

اسلام و هدایت و نور آن فقط برای کسانی نیست که در آن وقت -ماجرای بیعت امیرالمؤمنین(علیه‌الصلاة‌والسلام)- حضور داشتند، بلکه برای همه و برای همیشه است: «وَأَخْرَيْنَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ»^{۱۷}. انقلاب اسلامی شروع یک راه پرافتخار و سعادت‌بخش بود. همه کسانی که از بی‌عدالتی رنج برده‌اند و تشنه عدالتند، این پدیده را به‌جان دوست دارند و برای آن تلاش می‌کنند. همه کسانی که سنگینی و فشار نظام دیکتاتوری و اختناق و زورگویی و قدرت فردی را احساس کرده یا درباره آن فکر کرده‌اند، از انقلاب اسلامی، از حرکت ملت مسلمان و از مبارزه فراگیر این ملت استقبال کرده‌اند و می‌کنند. مخصوص امروز نیست، در آینده هم همین‌طور خواهد بود.^{۱۸}

۱۵. دیدار با مسؤولان و کارگزاران نظام، به مناسبت عید سعید غدیر، ۱۳۶۹/۰۴/۲۰

۱۶. بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت عید غدیر؛ ۳۰/۰۶/۱۳۹۵

۱۷. سوره جمعه؛ آیه ۳

۱۸. بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۸۱، ۱۰، ۱۹

انقلاب؛ تمسک عملی به غدیر

در دوران طاغوت، که روز عید غدیر معمول بود، می‌خواندیم: «الحمد لله الذي جعلنا من المتمسكين بولايه أمير المؤمنين و الأئمة عليهم السلام»^{۱۹} این تمسک به ولایت، آن روز در اعتقادات و عواطف بود؛ اما در عمل که ولایتی نبود. در عمل، ولایت طاغوت بود؛ ولایت استکبار بود؛ ولایت دشمنان دین بود. آن روز دوستان ما می‌خواندند: «اللهم اجعلنا من المتمسكين بولايه أمير المؤمنين.» یعنی از خدا می‌خواستند که متمسک به ولایت امیر المؤمنین (علیه الصلاة والسلام) باشند. امروز این دعا مستجاب شده است. ملت ایران، امروز با نظام اسلامی‌ای که به تدبیر امام بزرگوار، از حاق قرآن و دین استخراج شد و در این کشور به اجرا درآمد، به ولایت امیر المؤمنین (علیه الصلاة والسلام) تمسک کرده است.^{۲۰}

تحقق ولایت، در بستر انقلاب اسلامی

«الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي»^{۲۱}؛ روز غدیر، چنین روزی است. هر چند که از این قانون در تحقق خارجی خود در عالم اسلام، تخلف شد... نمی‌شود گفت که این آیه در طول تاریخ اسلام، هیچ‌وقت تحقق پیدا نکرده است. چرا؛ در دورانهایی تحقق پیدا کرده است و به‌وسیله‌ی بندگان حاکمیت حق و ولایت الهی به وجود آمده است؛ اما ما سرافرازیم و از خدای متعال متشکریم که این امر در زمان ما به‌وسیله‌ی یکی از صالح‌ترین بندگان، صورت تحقق گرفت؛ یعنی ولایت، محقق شد. ولایت، یعنی حکومت الهی که هیچ اثری از خودپرستی، سلطنت و اقتدار خودخواهانه در آن وجود ندارد. اگر وجود پیدا کرد، ولایت نیست.^{۲۲}

۲۲ بهمن؛ غدیر انقلاب

بیست و دوم بهمن، در حکم عید غدیر است؛ زیرا در آن روز بود که نعمت ولایت، اتمام نعمت و تکمیل نعمت الهی، برای ملت ایران صورت عملی و تحقق خارجی گرفت.^{۲۳}

۱۹. مفاتیح‌الجنان: دعای «تهنیت عید غدیر خم»

۲۰. بیانات در دیدار کارگزاران نظام، در روز «عید غدیر»؛ ۱۳۷۳/۰۳/۰۸

۲۱. ماده: آیه ۳

۲۲. بیانات به مناسبت عید سعید غدیر؛ ۱۳۷۸/۰۱/۱۶

۲۳. ۰۴/۱۱/۱۳۶۸